

Література:

1. Про інформацію: Закон України № 2658-ХІІ від 02.10.1992 р. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/Zakon/ukr/lawinform.html> (дата звернення 05.02.2020).
2. Про доступ до публічної інформації: Закон України № 2939-VI від 13.01.2011 р. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/publ_inf/npb/zakon.htm (дата звернення 07.02.2020).
3. Про затвердження Програми розвитку державної статистики до 2023 року: Постанова Кабінету Міністрів України № 222 від 27.02.2019 р. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення 07.02.2020).
4. Даниленко А. С. Публічне адміністрування: навч. посібн. Київ: Буква, 2019. 288 с.
5. Дзюндзюк В. Б. Ефективність діяльності публічних організацій: моногр. Харків: ХарРІ УАДУ “Магістр”, 2003. 236 с.
6. Малиновський В. Я. *Державне управління*: навч. посіб. Луцьк: Волин. держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2000. 558 с.
7. Мельник А. Ф., Васіна А. Ю., Кривокульська Н. М., Менеджмент державних установ і організацій: навч. посіб. Київ : Професіонал, 2006. 464 с.

Коваль Тетяна Богданівна

студентка 2 курсу ОС «магістр» факультету фінансів та обліку, ТНЕУ

Мелих Оксана Юріївна

к.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія, ТНЕУ

ФІНАНСОВА ГРАМОТНІСТЬ НАСЕЛЕННЯ ЯК ФАКТОР ВПЛИВУ НА ЗАОЩАДЖУВАЛЬНУ ПОВЕДІНКУ ДОМОГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ

Поточний рівень життя формує фінансову поведінку населення, яка сприяє або перешкоджає економічному зростанню країни. Рішення домогосподарств щодо розподілу їх доходів на витрати і заощадження, а також способи використання останніх безумовно впливають на економічні можливості держави та підвищення добробуту самого населення.

Дослідивши погляди науковців варто виділити 3 основні моделі фінансової поведінки домогосподарств: споживчу, заощаджувальну та інвестиційну, яким характерні певні стратегії.

Зокрема, для українських домогосподарств характерні стратегія готівкових заощаджень, яка часто поєднується з іншими стратегіями і, особливо стратегією депозитних вкладів.

Згідно даних Незалежної асоціації банків України лише 58% осіб, які володіють заощадженнями зберігають їх частину на депозитних рахунках, а 47% та 31% таких респондентів – в більшій мірі накопичують заощадження в іноземній та національній валютах відповідно [1].

Значним резервом формування нових інвестиційних потоків в національну економіку є готівка поза банківською системою. За даними НБУ, за підсумками 2018 р. на руках у населення перебувало 400 млрд. грн. [2].

Як свідчать результати опитувань, що було проведено Агентством США з міжнародного розвитку (USAID), більше 50% українців вважають за краще зберігати свої заощадження вдома, 7% довіряють комерційним банкам й оптимальною формою заощаджень вважають депозит і лише 0,4% респондентів інвестують тимчасово вільні грошові кошти в інструменти фондового ринку [3].

Згідно дослідження проведеного на замовлення Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за підтримки Програми розвитку фінансового сектору (USAID/FINREP-II) [4] 33% українців не користуються послугами комерційних банків щодо розміщення заощаджень на депозитних рахунках, 49% – мають незначну частину організованих заощаджень, 7% – вкладають половину своїх заощаджень у банківські інструменти і лише 11% респондентів зберігають більшу частину своїх заощаджень на депозитних рахунках.

Окрім того, лише 10% населення, що мають розміщені кошти на депозитних рахунках знають максимальну суму, яка може бути їм відшкодованою Фондом гарантування вкладів фізичних осіб в разі неплатоспроможності комерційного банку і менше 5% українців розуміють різницю між фіксованою і плаваючою процентними ставками.

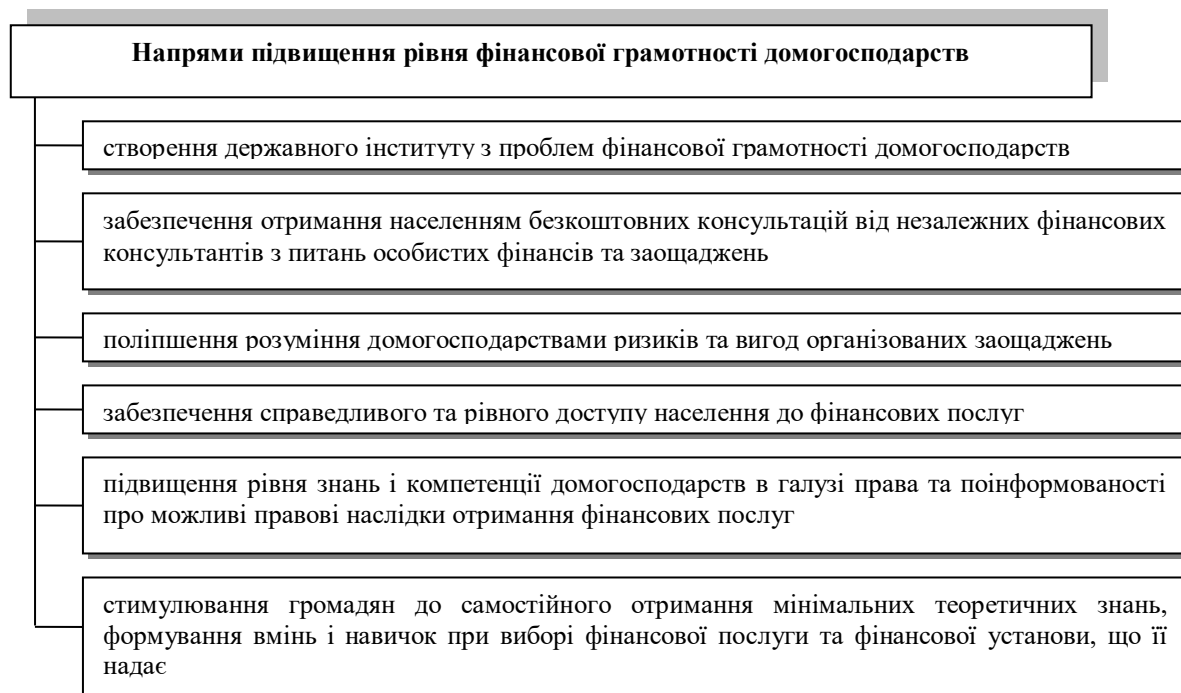
Вище висвітлене є свідченням низького рівня фінансової грамотності населення.

Рівень довіри домогосподарств України до фінансового сектору є дуже низьким, що є наслідком не лише негативного досвіду користування фінансовими послугами, слабкої поінформованості споживачів стосовно існуючих фінансових продуктів і послуг, але і низької затребуваності більшості населення новин з фінансового сектору.

За даними дослідження USAID «Фінансова грамотність, фінансова інклюзія та фінансовий добробут в Україні» рівень фінансової грамотності населення України становить 11,2 (з 21). Показник фінансової грамотності українців знаходиться на одному рівні з показником Польщі – найнижчим значенням індексу фінансової грамотності серед 30 країн, які брали участь в опитуванні ОЕСР у 2016 році. Отримані результати підтверджують необхідність активізації роботи у сфері фінансової грамотності на національному рівні, здобуття знань і навичок дітьми та молоддю щодо управління особистими фінансами ще під час навчання у школі та закладах вищої освіти [5].

Саме низький рівень фінансової грамотності домашніх господарств України є однією із причин відсутності в державі класу потужних приватних інвесторів [6].

Зважаючи на визначені проблеми, стратегічними напрямками підвищення рівня фінансової освіченості домашніх господарств України є: поліпшення розуміння домогосподарствами ризиків та вигод фінансових послуг; підвищення рівня знань і компетенції в галузі права та поінформованості про можливі правові наслідки отримання фінансових послуг; забезпечення отримання домогосподарствами консультацій від незалежних фінансових консультантів з питань особистих фінансів та заощаджень тощо (див. рис. 1.).

Рис. 1. Напрями підвищення рівня фінансової грамотності як фактора впливу на заощаджувальну поведінку домогосподарств*

*Складено автором самостійно.

Так, важливим стратегічним напрямом забезпечення фінансової грамотності населення України має бути створення державного інституту (освітньо-інформаційного центру) функціональним призначенням якого буде проведення просвітницької та роз'яснювальної роботи серед домогосподарств з метою формування ощадно-інвестиційної культури, що передбачає складання сімейного бюджету, здійснення заощаджень, відповідальне ставлення до фінансових рішень, довгострокове фінансове планування, контроль стану фінансових рахунків тощо, й популяризації організованих форм заощаджень.

Поряд із цим, важливим є забезпечення справедливого і рівного доступу домогосподарств до фінансових послуг. На даний час доводиться констатувати нерівномірне розміщення фінансових установ. До прикладу, як уже зазначалось, 71,4% діючих в Україні НПФ зосереджено у м. Києві, що, у свою чергу, ускладнює доступ до них населення переважної більшості регіонів.

Пошкваллення трансформації заощаджень домогосподарств в інвестиції вимагає і вирішення проблеми підвищення рівня поінформованості споживачів щодо фінансових послуг. При цьому, вкрай

важливим є забезпечення доступності, своєчасності та достовірності інформації про фінансові інструменти, можливі канали отримання фінансових послуг та наслідки від порушення умов договору про їх надання.

Важливим стратегічним напрямом забезпечення фінансової грамотності населення України має бути підвищення рівня знань і компетенції в галузі права та поінформованості домогосподарств про можливі правові наслідки отримання фінансових послуг. У цілому зазначена проблема полягає у відсутності в більшості населення правових знань щодо прав, обов'язків та наслідків отримання фінансової послуги. Більшість споживачів фінансових послуг не бажає ретельно вивчати зміст договору. Приймаючи будь-яке фінансове рішення про розміщення грошових заощаджень, споживач фінансових послуг повинен чітко усвідомлювати його наслідки, розраховувати лише на реальні доходи з обов'язковим урахуванням можливості настання непередбачуваних обставин [7, с. 14].

Також, на наш погляд, у рамках обґрунтованих стратегічних напрямів підвищення рівня фінансової освіченості домогосподарств України мають бути реалізовані наступні заходи: публічні інформаційно-консультативні лекції, семінари, конференції тощо для домогосподарств; видання та розповсюдження інформаційно-просвітницьких матеріалів з приводу існуючих організованих форм заощаджень; створення спеціалізованого освітньо-пізнавального веб-сайту з фінансових питань для населення; видання та розповсюдження періодичного інформаційно-пізнавального журналу для споживачів фінансових послуг; створення регіональних інформаційно-консультаційних центрів.

Література:

1. Гроші все ще в матраці, або Як заощаджують українці?. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2019/11/26/654116/>. (дата звернення: 20.03.2020).

2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/statistic/sector-financial/data-sector-financial#1ms> (дата звернення: 20.03.2020).

3. Бонд Р. Фінансова грамотність та обізнаність в Україні: Факти та висновки / Р. Бонд, О. Куценко, Н. Лозицька. Вид. 2-ге, доповнене та виправлене. К.: USAID, 2010. С. 41.

4. Опитування з метою оцінки рівня знань українських споживачів щодо системи гарантування вкладів фізичних осіб. URL: <http://www.fg.gov.ua/images/docs/Zvit.pdf> (дата звернення: 20.03.2020).

5. Важливість фінансової грамотності та міжнародний досвід. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=83136318&cat_id=83136317 (дата звернення: 20.03.2020).

6. Кізіма Т. Фінансова грамотність населення: зарубіжний досвід і вітчизняні реалії. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2012. Вип. 2. С. 64-71.

7. Приходько Б. Стратегічні напрями підвищення рівня фінансової грамотності населення України. *Вісник Національного банку України*. 2014. № 2. С. 11-16.

Ковбасовська Юлія Сергіївна

студентка 3 курсу факультету фінансів та обліку, ТНЕУ
Науковий керівник - к.е.н., доцент Петрушка О. В.

МІСЦЕВИЙ БЮДЖЕТ ЯК ФІНАНСОВА ОСНОВА РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Становлення територіальних громад потребує відповідного фінансового забезпечення, що реалізується через формування місцевих бюджетів, тому особливої актуальності набувають питання, пов'язані з бюджетною децентралізацією в ОТГ (об'єднаній територіальній громаді), яка повинна бути спрямована на активізацію внутрішнього потенціалу, застосування механізмів нарощення доходної бази, забезпечення оптимального використання ресурсів громади, її стабільного економічного розвитку.

Дослідженню теоретичних та практичних аспектів розвитку місцевих бюджетів як фінансової основи існування територіальних громад присвячені праці багатьох учених, а саме: Т.М. Боголібової, П. Самуельсона, Ю. Пасічника, Н.В. Васильєвої, Т. Г. Бондарук Н., Т. М.